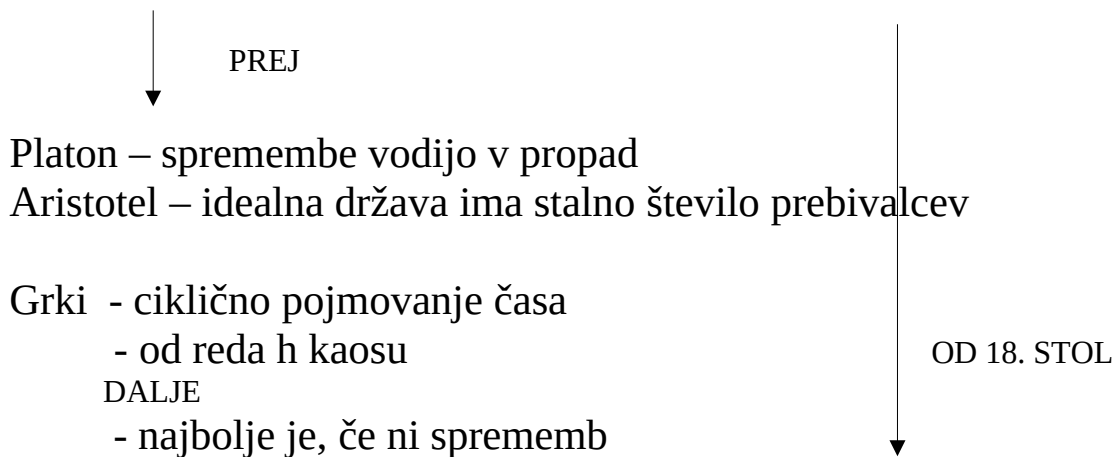


DRUŽBENE SPREMEMBE – RAZVOJ – NAPREDEK

DRUŽBENA SPREMEMBA JE VSAKO **POMEMBNEJŠE** IN **OPAZNO PREDRUGAČENJE** VZORCEV DRUŽBENEGA RAVNANAJA IN ODNOSOV MED POSAMEZNIKI, SKUPINAMI IN DRUŽBAMI.

TO POMENI **TUDI PREOBLIKOVANJE** VREDNOT, NORM, DRUŽBENIH SIMBOLOV IN DRUGIH KULTURNIH PROIZVODOV.

Z NASTOPOM MODERNE DOBE JE NAPREDEK DOJET KOT NARAVNA ZAKONITOST IN JE POZITIVNO VREDNOTEN.



Spreminjati pomeni razvijati se, razvijati se pomeni napredovati.

TRI DIMENZIJE NAPREDKA:

1. INTELEKTUALNI NAPREDEK V ZNANOSTI

A. Comte: napredek iz fantazijskega k znanstvenem mišljenju

2. TEHNIČNI IN MATERIALNI NAPREDEK

Izpopolnjevanje proizvodjalnih sredstev – obvladovanje narave

3. SOCIALNO POLITIČNI NAPREDEK

Svoboda, demokracija, državljanska enakost.

Tudi Durkheim, Spencer, Weber in Marx so družbene spremembe razlagali razvojno – razlikujejo se v smeri in v tem, kateri dejavniki so ključno gibalno družbenega spreminjanja.

PROTISLOVNI UČINKI NAPREDKA

18. in 19. stol. - HKRATI Z UTRJEVANJEM IDEJE NAPREDKA SE OPOZARJA TUDI NA NJEGOVO **PROTISLOVNO NARAVO**.

J. J. ROUSSEAU: Napredek v znanosti in umetnosti pomeni tudi **moralno nazadovanje** - ni več skromnosti, uslužnosti, prijaznosti.

D.RICCARDO: Tehnični napredek ne koristi vsem družbenim skupinam enako.

HEGEL: Bolj kot človek dela s stroji bolj se mora ponižati na raven stroja.

NEGATIVNI VIDIKI NAPREDKA:

- prva in druga svetovna vojna
(po vojni obdobje hitre gospodarske rasti ter številnih znanstvenih odkritij, vojna kot sredstvo pospeševanja tehnološkega napredka)
- gospodarska kriza 1929
- vse večje razlike med razvitimi in nerazvitimi deli sveta
- vse bolj negotova prihodnost (posledica delovanja družbenih sil)
- ekološke posledice

**DANES JE EDINA GOTOVOST GLEDE TOKA SPREMEMB
NARAŠČAJOČA NEGOTOVOST.**

DEJAVNIKI IN SMERI SPREMINJANJA ČLOVEŠKIH DRUŽB – TEORETIČNE RAZLAGE

MAKROSOCIOLIOGIJA se ukvarja s proučevanjem družbenih sprememb in razvoja. Je interdisciplinarna družbena znanost. Za razliko od ostalih znanosti sociologijo zanimajo spremembe celotne družbene strukture in kulture.

Različne teorije poskušajo podati odgovore na sledeča vprašanja:

- Zakaj se družbe spreminjajo?
- Kateri dejavniki sprožijo spremembe?
- Kakšna je smer spreminjanja?
- Ali obstajajo meje razvoja?
- Kako meriti družbene spremembe, kateri so kazalci sprememb...

Obstoj množice teorij ker:

- je spreminjanje zapleten družbeni pojav
- spremembe lahko sprožijo različni dejavniki
- družbe se spreminjajo na različne načine
- je predmet analize različno časovno obdobje
- različni sociologi izhajajo iz različnih družb

EVOLUCIONISTIČNE TEORIJE

GLAVNA ZNAČILNOST DRUŽBENIH SPREMEMB NAJ BI BILI NARAŠČAJOČA **KOMPLEKSNOŠT** IN **DIFERENCIRANOST DRUŽB** (Koncept funkcionalne in strukturne diferenciacije: družbene dejavnosti in funkcije, ki jih je prej opravljala ena družbena institucija, razdelijo na več različnih, med seboj ločenih institucij).



Lovsko–nabiralniške —→ agrarne —→ industrijske
(razvita delitev dela, posebne institucije...)
RAZVOJNI NAUK 19.stol.:

VSA ŽIVA BITJA SO SE RAZVIJALA IZ PREPROSTEJŠIH
OBLIK, POSTOPNO IN S SPECIALIZACIJO.

↓ **darwinizem**

tudi družbe se razvijajo na ta način

EVOLUCIONISTIČNE TEORIJE

- družbe se spreminjajo zaradi prilagajanja okolju (narava, družbe)
- kompleksnejše družbe so okolju bolj prilagojene, lažje preživijo

1. KLASIČNI EVOLUCIONIZEM **ali TEORIJE UNILINEARNE EVOLUCIJE**

- ena sama za vse veljavna smer razvoja
- vedno napredek

HERBERT SPENCER – SOCIALNI DARVINIZEM

Svojo teorijo unilinearne evolucije nasloni na Darwinov razvojni nauk.

Zakon evolucije lahko uporabimo pri živi in neživi naravi.

Vse se razvoja postopno, brez hitrih sprememb.

Spremembe se odvijajo od:

HOMOGENEGA K HETEROGENEMU

ENOTNEGA K RAZNOVRSTNEMU

ENOSTAVNEGA K ZAPLETENEMU

(od horde do nacije)

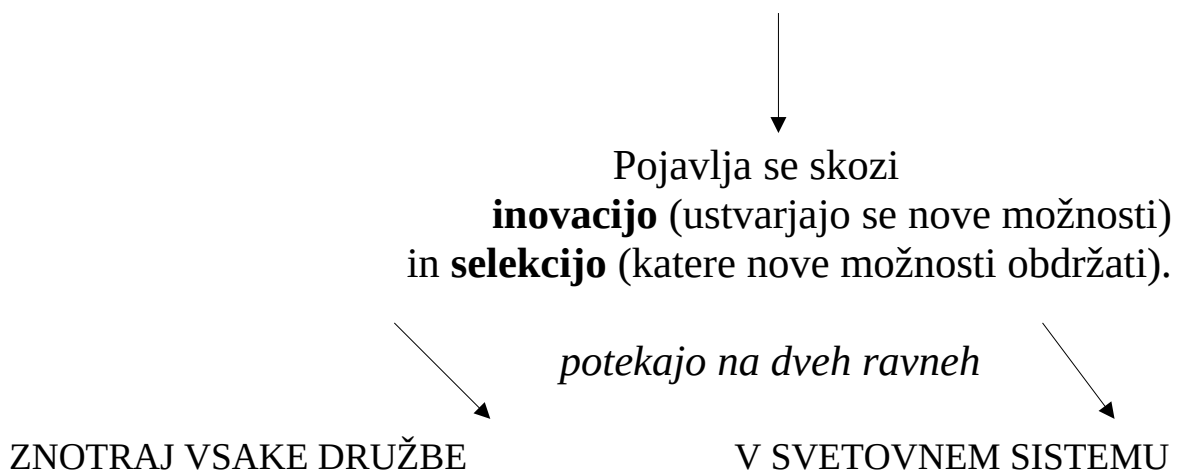
2. TEORIJE MULTILINEARNE EVOLUCIJE

- kljub splošni linearni smeri obstajajo različni vzorci sprememb
- razvoj poteka v različnih smereh
- spremembe ne pomenijo nujno napredka

GERHARD IN JEAN LENSKI

Ključno gibalno družbenih sprememb so **tehnološke spremembe**.

Sociokulturna evolucija (spreminjanje in razvoj družb) je rezultat **kumulativne spremembe**.



Družbe z večjo količino tehnoloških inovacij in informacij preživijo in vplivajo na značilnosti celotnega svetovnega sistema.

KRITIKA TEORIJ DRUŽBENE EVOLUCIJE:

1. DRUŽBA JE KAKOVOSTNO DRUGAČEN POJAV KOT NARAVA – DRUŽBENIH SPREMEMB NI MOGOČE PRIMERJATI Z BIOLOŠKO EVOLUCIJO.
2. KONCEPT PRILAGODITVE JE V SOCIOLOGIJI OHLAPNO OPREDELJEN IN NEJASEN.
3. Z DOLOČENIH VIDIKOV SO ENOSTAVNE DRUŽBE BOLJ KOMPLEKSNE KOT INDUSTRIJSKE.

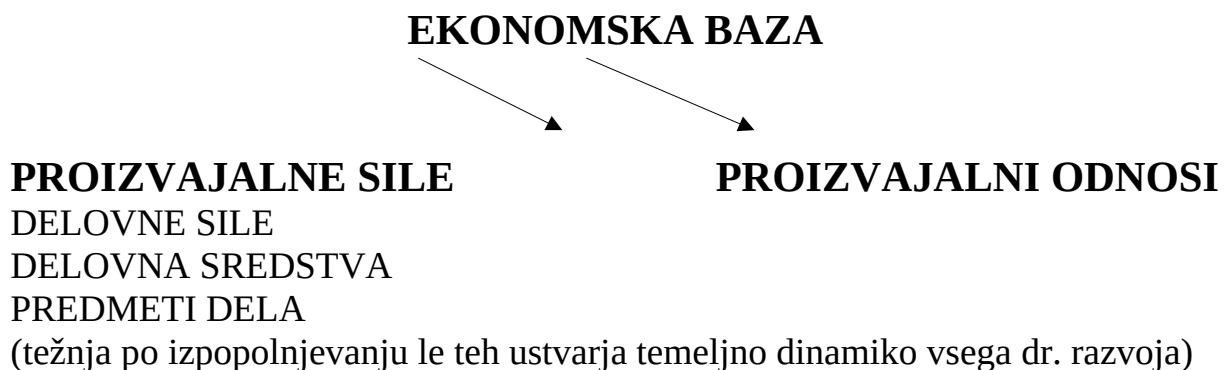
4. NE UPOŠTEVAJO DEJSTVA, DA SPREMINJANJE NE POTEKA V IZOLIRANIH DRUŽBAH, AMPAK V MEDSEBOJNO POVEZANIH IN SOODVISNIH DRUŽBENIH SISTEMIH.

KONFLIKTNE TEORIJE

1. HISTORIČNI MATERIALIZEM – KARL MARX

ZGODOVINA JE PROGRESIVNI RAZVOJ PROIZVAJALNIH SIL (s tem se povečuje človekovo obvladovanje narave).

DELO – LJUDJE Z NJIM SPREMINJAMO OKOLJE IN S TEM SAMI SEBE IN USTVARJAMO LASTNO ZGODOVINO.



DRUŽBENA NADGRADNJA
POLITIČNE, EKONOMSKE, PRAVNE INSTITUCIJE

SPREMEMBE se začnejo v ekonomski bazi zaradi protislovja v razvoju proizvodnih sil in med obstoječimi proizvodnimi odnosi – proletarska revolucija – komunizem.

Proizvajalni odnosi se spreminjajo z **razrednim bojem**.

↓

Konflikt med lastniki in nelastniki proizvodnih sredstev.

KRITIKA:

- ekonomski determinizem
- pretirano poudarjanje razrednega boja kot dejavnika družbenih sprememb

2. DOMINACIJA, KONFLIKTI, SPREMEMBE RALPH DAHRENDORF

POMEMBNI SO TUDI KONFLIKTI MED ETNIČNIMI SKUPINAMI, DRŽAVAMI, RELIGIJAM...

IZVOR DRŽBENIH KONFLIKTOV VIDI V ODNOSIH DOMINACIJE, KI PREVLAĐUJEJO V VSEH DRUŽBAH.

- življenjske priložnosti nikoli niso porazdeljene enakomerno
- v vsaki družbi je potrebno usklajevati različne naloge in dejavnosti ter različne interese in sposobnosti ljudi.
- družbeno življenje vedno zahteva normiranje obnašanja
- vedno morajo obstajati oblastne instance: zakoni in sankcije

DRUŽBA VEDNO POMENI GOSPOSTVO NEENAKOSTI – KONFLIKTI

PODREJENI IMAJO VEDNO INTERES ZA SPREMEMBO, NADREJENI ZA OHRANITEV OBSTOJEČEGA.



KONFLIKT



PRERAZPOREDITEV MOČI
In vzpostavitev novega ravnotežja

**KONFLIKTI NE BODO NIKOLI ODPRAVLJENI.
SO VIR NAPREDKA.**

IZMENJAVANJE KONFLIKTNOSTI IN NJENEGA RAZREŠEVANJA JE STALNO IN VODI K DRUŽBENIM SPREMEMBAM.

**Z RAZVOJEM PRIHAJA DO INSTITUCIONALIZACIJE
KONFLIKTNOSTI.**

CIKLIČNE TEORIJE

IZHODIŠČE JE VZPON IN PADEC CIVILIZACIJ.

Opirajo se na biološki model:

ROJSTVO – MLADOST – ZRELOST – STAROST – SMRT

VZPON – ZRELOST – PROPAD CIVILIZACIJ

RAZLIČNOST NAČINOV IN VZROKOV DRUŽBENIH SPREMEMB

MAX WEBER

KLJUČNI DEJAVNIK RAZVOJA ZAHODNOEVROPSKEGA
KAPITALIZMA JE ASKETSKE PROTESTANTIZEM

Načini in vzroki spreminjanja so različni in v različnih okoliščinah lahko spremembe sprožajo različni dejavniki. Zato družbenih sprememb ni mogoče pojasniti smo z uporabo te ali one teorije.